

ORTA ÖĞRETİMDE FEN ÖĞRETİMİ SİMPOZYUMUNA
DAİR İZLENİMLERİM :

Yazan: Y. VARDAR

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu BAY Grubunun tertiplediği simpozyum çalışmalarına, 3. Şubat 1968 günü Millî Eğitim Bakanı Sayın İ. Ertem'in açış konuşmaları ve Prof. Ulukan'ın simpozyumun gayesine dair açıklamalarıyla başladı. Şahsen Türkiye'de çok önemli bir olay olarak kabul ettiğim bu simpozyumdan edindiğim genel izlenimleri ve aldığım ilhamları kısaca takdim etmek ve özellikle biyoloji seksiyonunda doğan kanaatleri meslekdaşlara aksettirmek gayesi ile bu yazımı kaleme almış bulunuyorum.

İlk gün, birçok eğitimci konuşmacıların sundukları ve özellikle Fen eğitiminde bilimsel düşüncenin önemi, Fen eğitiminin bilimsel düşünmeyi geliştirmesi, Orta öğretimde bugünkü Fen öğretimimizin durumu, Fen öğretiminde araştırmanın önemi, Fen eğitimi programlarının temel anlamları ve Fen Lisesi projesinin temel amaçları gibi, genel olarak Fen eğitiminin problemlerini kapsayan tebliğler ve buna ait tartışmalarla geçti. Bu genel konuşmalardan; tüm eğitimimizin içinde Fen eğitiminin amaç, strateji ve muhteva gibi eğitimde esas sayılacak 3 ana kategori bakımından da açıklığa kavuşmamış bulunduğu ve bugünün dünyasında Fen eğitiminin kazandığı büyük önemin çok altında bir seviye içinde bulunuşu ile, Fen eğitimimizin kifayetsiz olduğu noktada müşterek bir kanaate ulaşıldı. Ayrıca şahsen ben tamamen anladım ki Türkiye'de eğitimciler, Fen eğitiminin memleket eğitimimizin şart ve koşulları ve toplumumuzun sosyoekonomik düzeyinin gereklerine göre amaç, strateji ve muhtevası üzerinde lüzumlu etütler bakımından yeterli ve hazırlıklı değildirlir ve bu konuda henüz dış memleketlerde yapılmış genel anlamdaki görüşlerin dışına taşıcı, memleketimizin gerçeklerine eğilmiş ve yönelmiş bir görüşle (Özellikle Fen eğitimi bakımından söylüyorum) durum eğitimcilerimizce ortaya konmuş olmaktan uzaktır.

Bundan dolayı da bu genel anlamıyla dahi Fen eğitiminin bugünün icaplarına uygun olarak yönelebilmesi yönünde, Fen öğretimine çaba harcamış meslekdaşların da mutlaka büyük ölçüde katkı yapmaları ve bizzat kendilerinin meseleye sahip çıkmaları, bu konuda memleketimizde sür'atli bir reform istendiğine göre şarttır kanısındayım. Simpozyum çalışmalarının 2. günü seksiyon çalışmalarına ayrılmıştı. Konum itibariyle 2. günümü biyoloji seksiyonunda geçirdim. Bu seksiyonda öğleden evvel Niçin Biyoloji Okutuyoruz? (Prof. A. Şengün), Son yıllarda biyoloji öğretiminde gelişmeler ve memleketimizdeki durumu (Prof. S. Okay), Dış Ülkelerde Biyolojinin gelişmesi (Prof. S. Beer), Biyoloji öğretiminin geliştirilmesi ve modernleştirilmesi nasıl olmalıdır? (Prof. Y. Vardar) konulu tebliğler dinlendi.

Aynı gün öğleden sonra, sabah oturumunda konuşulanların ışığı altında Biyoloji öğretiminin geliştirilmesi ve modernleştirilmesinde amaç, strateji, muhteva ve bunlarla ilgili diğer faktörlerde ön görülecek esaslar tartışılarak, belli kriterler içinde bu hususların tespiti çalışmalarına geçildi.

Edindiğim kanaat şu oldu ki, hemen hemen herkes halihazırda biyoloji öğretimimizin Türkiye'de amaç, strateji, muhteva yönünden yetersizliği, bu öğretimin memleket gerçeklerine ve modern gidişe yönelmiş olmaktan çok uzak bulunduğu hususunda müttefiktir. Bundan dolayı da mesele, bu ana fikir etrafında çeşitli kademeler ve faktörler yönünden ortaya konulmaya çalışıldı. Ortaya konuşa öne sürülen ayrıntılı fikirlerin bazılarında tam bir fikir mutabakatı görülmedi ise bile, sanırım ki çoğunlukla, ortaya konan görüşlerin haklı olduğunda görüş birliği toplantiya katılanlarda hakimdi. Bugünkü öğretimimizin yetersizliği, öncelikle amacın hiç belirgin olmayışı dışında, programların, kitapların, araçların yetersizliği, öğreticinin imkânsızlıkları, iş sıkıntıları, çeşitli cephelerden ortaya kondu ve esas itibariyle bugüne kadar belli fikirler altında bir nev'i angajman halinde yapılmış ve yapılacak adaptiv çabalarla ve sadece muayyen seviyelerden hareket etmek suretiyle yapılacak girişimlerle, bu işin halledilemeyeceği toplulukta genel bir kanaat olarak kristalize olmuş göründü. Bunun için kısaca, biyoloji öğretiminin gelişmesi ve modernizasyonu yönünden bütün öğretim kademelerinin tüm olarak ele alınarak ve belki de işe bu öğretimin mimarlarını yetiştiren üst kademeden başlayarak, bugünün bilimsel ve teknolojik ilerlemelerinin ortaya koyduğu şartlar içinde, tüm eğitimimizde Fen eğitiminin yeri ve bu Fen öğretimi içinde de biyoloji öğretiminin; konuş, ilişki ve mertebesi iyice tanımlandıktan ve tespit edildikten sonra, bugünkü biyolojik buluşla-

rın ortaya koyduğu toplumsal imkânlar ve toplum hayatının bireye yüklediği biyolojik kavramları öğrenme zorunluluğu esas alınarak, amacı belirli ve açık seçik olan bir biyoloji öğretiminin hedef olarak seçilmesi gereği, genellikle ön görüldü. Tesbit edilecek bu amaç içinde Orta öğretim bir bütün halinde mütalâa edilerek, farklı yaş ve kademedeki çocuklara hitap ediş esasına göre tümünden varım ve tüme gelim yolları ile tekrarlardan kaçınıcı, gözlemlere ağırlık verici, anlamsız bilgi yığınları yerine, tüm biyolojik formasyon kazandırıcı ve olaylara hakim kılıcı ortamı tanıtıcı ve değerlendirici, ortamla bilgi arasında ilgi kurdurucu bilimsel düşünüşü sağlayan bir öğretim muhtevasının, memleketimizin sorunları ve gerçekleri de dikkat nazara alınarak tespiti görüşü öne sürüldü. Bu konuda ayrıntılı bazı tartışmalar esnasında vuzuhsuzluğa götürücü bazı beyan ve görüşleri, ben şahsen yanlış tefsirlere, anlamalara ve bazı özel konulara yatkınlığın verdiği bilimsel angajmanlara bağladım. Bunun dışında bu amaç ve muhtevaya uygun stratejinin de, bugünkü toplumun gerektirdiği aktif ve müteşebbis birey olma esasına göre, öğrenciyi öğretime sokucu alâka toplayıcı, ortamla ilişki kurdurucu ve genel hükümlere vardırıcı, bilimsel gelişmeğe daima açık bir esasta azçok birleşildi.

Buna bağlı olarak öğretimin Mimarlarının her türlü yetişme kademesinde programlarının, gelişme ve modernizasyon esaslarına göre ayarlanması suretiyle yetiştirilmeleri, istihdamlarının düzenlenmesi, imkânsızlıklarının giderilmesi genel görüş olarak ortaya çıktı. Bu arada tüm öğretimde ve dolayısıyla biyoloji öğretiminde bu anlamda bir reformun sürekliliğini temin edebilmek için, yetkili ve bağımsız heyetler organizasyonunun şart olduğu kanaati de açıkça ortaya çıktı.

Bu ana ilkeler içersinde öğrenci ve öğretmen kitaplarını bilimsel akışa paralel düzenleyici ve geliştirici yetkili heyetlerce; tek, temiz, didaktik ve doğru kitap usulüne yönelinmesi zorunluluğu da ortaya kondu. İşlerimin çokluğu dolayısıyla bütün seksiyonların genel tartışma ve karar safhası olan 5 Şubat 1968 çalışmalarında bulunamamama ve varılan genel esasları bilemememe rağmen, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumunun bu teşebbüsünün çok büyük faydalar sağladığına ve bu bakımdan durumumuzu bir kerre daha açıklıkla ortaya koyması yönünden şükranla karşıladığımı ve özellikle tertiplemede büyük emeği geçen BAY grubunu hararetle tebrik etmeği vazife saydığımı belirtmek isterim.

Sözlerimi bitirirken bu tartışmalar esnasında, özellikle kendi katıldığım biyoloji seksiyonunda, memleketimizin kalburüstü biyologlarının

katıldığı toplantıda, yıllarca biyoloji öğretimine emek harcamış kişilerin bile birçok şikâyetleri olmasına rağmen, bu işi düzeltmek için amaç, strateji ve muhteva yönünden belirgin bir fikir ve teklifleri olmadığına, iyi niyetle ortaya atılan bir fikre de daima reaksiyoner bir davranışla ürküntü halinde bulduklarını görerek üzüntü duyduğumu belirtmek isterim. Türkiye’de işlerin düzelmesi için bu davranışa da bir çare bulmak gereğine tamamen inanıyorum.

Beğenmiyeceksin, şikâyet edeceksin ama fikir söylemiyeceksin, teklif yapmıyacaksın, söylenen ve yapılan tekliften ürküntü duyarak bizi dondurur mu diyerek tepki yapacaksın, yok öyle şey. Bu, bilimsel anlayış, bilimsel sorumluluk ve belli konuda söz sahibi olmanın, zirvede bulunmanın davranışı değildir kanaatindeyiz. Artık fikir karşısına fikirle çıkılacağı gerçeğinin memleketimizin hiç olmazsa kalburüstü kişilerinin zihinlerine yerleştirilip kabul ettirilmesi lüzumu aşıkârdır.

Bunun için de genç kuşağa daha büyük gayret ve çaba düşmektedir kanaatindeyiz. Bu genç kuşağa ve çabalarına inanarak ve güvenerek bu konuda çabalarımı daha yoğunlaştırma kararı ile toplantıdan ayrıldım.